

عنوان

نحوه و چگونگی پیدایش و شکل گیری گروه های تروریستی (بررسی موردی دولت اسلامی عراق و شام)

نویسنده: سحر کریمی

چکیده

پژوهش حاضر تحت عنوان « نحوه و چگونگی پیدایش و شکل گیری گروه های تروریستی داعش » می باشد که به بررسی چگونگی گروه تروریستی مذکور که در حال حاضر فعال ترین و تندرو ترین گروه تکفیری به شمار می رود، می پردازد. چرا که امروزه یکی از عمده ترین مسائلی که صلح و امنیت بین المللی را تهدید می کند، مسئله تروریسم است. تروریسم پدیده ای است که تفاوتی بین افراد نظامی و غیر نظامی قائل نمی شود بلکه اکثر اوقات با استفاده از کشتار غیر نظامیان می خواهد به اهداف سیاسی و ناعادلانه خود دست یابد.

هدف مقاله حاضر بررسی چرایی و چگونگی شکل گیری گروه تروریستی دولت اسلامی عراق و شام می باشد و سوال مقاله حاضر چرایی و چگونگی ظهور این گروهک تروریستی می باشد که به روش توصیفی^۱ تحلیلی به بررسی این فرضیه می پردازد که گروهک تروریستی داعش محصول اندیشه های تکفیری است که در پی منازعات فرقه ای هدایت شده بازیگران منطقه ای شکل گرفته است. این پژوهش با بهره گیری از اسناد معتبر بر این نتیجه است که گروهک تروریستی داعش محصول منازعات فکری و اندیشه های گروه های تکفیری منطقه و بازی قدرت منطقه ای است که با هدایت بازیگران سیاسی تأثیر گذار در حال شکل گیری و بحران سازی در عراق و منطقه است.

کلید واژه: تروریست، گروه های تکفیری، داعش.

مقدمه

بخش مهمی از معادلات امنیتی در جهان در صحنه ی رقابت بین قدرت های بزرگ منطقه ای و جهانی شکل گرفته است. کالای با ارزشی که در این دادوستد بیشترین ضرر را متحمل شده، سرمایه های انسانی و منابع حیاتی کشورهای تحت سلطه است. منطقه خاورمیانه طی چند سال اخیر و به طور مشخص، بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ با چالش ها و نا امنی هایی مواجه شده که آثار آن به طور مستقیم یا غیر مستقیم در حافظه عمومی ملت ها و به ویژه مردم منطقه به جای مانده است. زیاده خواهی قدرت های بزرگ در منطقه که با بهره گیری از جمود فکری برخی از فرقه های سیاسی و مذهبی اسلام گرا همراه شده، یکی از مهمترین موضوعاتی است که افزون بر تشدید منازعات سیاسی، تنازعات مذهبی را نیز شدت داده است. گروهک تروریستی داعش با ادعای برپایی حکومت های اسلامی در عراق با اجرای اقداماتی به دور از ارزش های انسانی به جنایاتی دست زده که روح و جان هر انسان آزاد اندیشی را به درد آورده است. در هر حال این مقاله « با هدف شناخت چرایی و چگونگی شکل گیری گروه تروریستی دولت اسلامی عراق و شام می باشد و سوال مقاله حاضر چگونگی ظهور این گروهک تروریستی می باشد که به روش توصیفی^۱ تحلیلی به بررسی این فرضیه می پردازد که گروهک تروریستی داعش محصول اندیشه های تکفیری است که در پی منازعات فرقه ای هدایت شده بازیگران منطقه ای شکل گرفته است.»

با توجه به عوامل مذکور آنچه در این نوشتار بدان خواهیم پرداخت: تاریخچه گروهک تروریستی داعش، بسترهای ظهور گروهک تروریستی داعش و چرایی ظهور این گروه تروریستی و پس از ذکر چرایی ظهور به مبانی فکری و اندیشه های اعتقادی این گروهک تروریستی می پردازیم و در آخر هم نقشی که آمریکا و دیگر حامیان در شکل گیری این گروهک داشته است پرداخته خواهد شد.

تاریخچه گروهک تروریستی داعش

گروه موسوم به دولت اسلامی داعش یک گروه تروریستی مسلح با اندیشه و شیوه ی سلفی جهادی می باشد و اعضای آن تشکیل خلافت اسلامی و اجرای شریعت در عراق و سوریه را هدف نهایی شان انتخاب کرده اند. گروه داعش سومین گروه تروریستی در جهان و یکی از گروه های قدرتمند سلفی و تکفیری با اعتقادات افراطی می باشد. تروریسم این روزها به یکی از شاخصه ها و مشکلات محوری منطقه خاورمیانه تبدیل شده است. امروزه کمتر کشور عربی است که از این مشکل رنج نبرد در حالی که به راحتی می توان حضور سازمان های اطلاعاتی کشورهای مسلمان و غیر مسلمان را در سامان دهی و ترسیم خطوط کلی فعالیت های این گروه مشاهده و لمس کرد. گرچه دیرینه ی این فعالیت ها به دهه هفتاد از قرن گذشته میلادی باز می گردد اما برهه کنونی را باید نقطه اوج یا حداقل بالاترین اوج گیری این فعالیت ها از تاریخ شکل گیری گروه های سلفی تکفیری توصیف کرد.

پدیده ای به نام داعش بدترین، وحشی ترین و در عین حال سر سپرده ترین گروه از این دست است که تا کنون منطقه ی اسلامی به خود دیده است. تاریخچه داعش به سال ۲۰۰۴ م یعنی هنگامی که ابومصعب الزرقاوی شبکه ای را به نام جماعت توحید و جهاد تأسیس و رهبری آن را بر عهده گرفته و با شبکه القاعده به رهبری اسامه بن لادن بیعت کرد، باز می گردد. الزرقاوی پس از آن به عنوان نماینده شبکه القاعده در منطقه با آن چه موسوم به شبکه القاعده در بلاد الرافدین بود، مطرح شد. این گروه با گسترش عملیات خود به یکی از قدرتمند ترین گروه های تروریستی در عراق تبدیل شد. تا اینکه الزرقاوی در سال ۲۰۰۶ در اظهاراتی به صورت مصور از تشکیل شورای مجاهدین به سرکردگی عبدالله رشید البغدادی خبر داد. پس در پایان همین سال نیز گروه دولت اسلامی به ریاست ابو عمر البغدادی تشکیل شد.

بسترهای ظهور گروهک تروریستی داعش

گروه تروریستی که امروزه در سرتاسر خاورمیانه گسترش یافته و قسمت های عمده عراق و سوریه را در اختیار دارد، زمینه های تحولات جدید و نگرانی های زیادی در منطقه خاورمیانه شده است. به گونه ای که بی ثباتی در منطقه علاوه بر نا امنی در سطح انسانی باعث کاهش ظرفیت و اهمیت منطقه خاورمیانه در ابعاد گوناگون شده است. از این جهت هم کشورهای عربی و هم کشورهای خاورمیانه نگرانی زیادی از گسترش سطح دامنه ی این گروه تروریستی داعش در منطقه دارند. از این جهت بررسی شکل گیری داعش در منطقه و ریشه و ساختار آن در تحولات منطقه حائز اهمیت بسزایی است.

بدون تردید یکی از دلایل کلیدی رشد جریان های تروریستی در عراق و سوریه را می توان در فقدان برنامه مشترکی از سوی قدرت های جهانی و منطقه ای جستجو نمود. عدم برنامه و بی تفاوتی رهبران جهانی و منطقه ای فرصت مناسبی جهت توسعه تروریسم در منطقه فراهم نموده است. بی گمان عدم اتخاذ استراتژی واحد برای مهار داعش در آینده ای نه چندان دور موجب بروز بحران هایی فراگیرتر در منطقه و جهان خواهد شد. در تحلیل هایی در خصوص داعش بر این نکته تأکید می شود که داعش بیش از یک ایده یا سازمان است به عبارت بهتر داعش به عنوان یک گفتمان عمل می کند و در درون خود دارای عقلانیت و اصول رفتاری است. هر چند این گفتمان با دال خشونت مفصل بندی شده است. اما به عنوان یک زمینه و تفکر دارای حامی و نفوذ اجتماعی است. از این رو داعش علاوه بر گفتمان و اصول رفتاری به دنبال احیای خلافت و قلمرو اسلامی است.

بعد از شکست طالبان در افغانستان، گروه نظامی وابسته به این تشکیلات با عنوان القاعده که حیات رسمی آن به سال ۱۳۶۷ توسط اسامه بن لادن بر می گردد، در برخی کشورهای اسلامی و از جمله عراق اعلام موجودیت نمود. این گروه که مدعی بود ماهیتی

فرا ملیتی داشته در عراق « ابومصعب زرقاوی » را با تشکیل گروهی به نام جماعت توحید و جهاد در سال ۲۰۰۴ نماینده القاعده در عراق معرفی کرد. دو سال بعد، یعنی در اواخر سال ۲۰۰۶ م یک گروه نظامی به نام دولت اسلامی عراق به رهبری ابو عمر بغدادی در سامرا اعلام موجودیت کرد و در کنار القاعده و جماعت توحید قرار گرفت. در آوریل سال ۲۰۱۰ م ابو عمر بغدادی در حمله آمریکایی ها به محل اختفای وی کشته شد و ابوبکر بغدادی به جای وی قدرت را به دست گرفت و هم او بود که چهار سال بعد داعش را پایه گذاری کرد. وی با شروع بحران در سوریه با شعار یاری اهل سنت در سوریه، دست به کار شد و به مدت دو سال در کنار نیروهای مخالف نظام سوری قرار گرفت وی در آوریل سال ۲۰۱۳ م ادغام شاخه جبهه النصره با دولت اسلامی در عراق را با اسم دولت اسلامی عراق و شام اعلام کرد.

در نهایت بستر اولیه شکل گیری داعش به تحولات بعد از حمله آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳ م بر می گردد. حمله آمریکا فضای مناسبی را برای شکل گیری و فعالیت بسیاری از گروه های مسلح در عراق ایجاد کرد نظیر گروه های تکفیری و جهادی القاعده و گروه های بعثی و سنی مذهب که مخالف شرایط جدید در این کشور بودند این گروه های مسلح با جذب منابع مالی و انسانی در تلاش بودند با نیروهای نظامی آمریکایی و عراقی مقابله کنند.

یکی از مهمترین این گروه ها در این طیف جماعت التوحید، الجهاد بود که به رهبری ابومصعب زرقاوی در سال ۲۰۰۴ م تشکیل شد. زرقاوی با اسامه بن لادن رهبر القاعده بیعت کرد. این تشکل به عملیات های تروریستی گسترده و بیرحمانه ای نظیر ترور و بمب گذاری در بازار و محله های مختلف، تخریب مساجد و ... دست زدند و به اندازه ای در این حوزه فعالیت خود را گسترش دادند که به یکی از قوی ترین گروه های تروریستی در عراق تبدیل شدند و نفوذ خود را در بسیاری از مناطق افزایش دادند.

مهمترین تلاش داعش در عراق سازماندهی ائتلاف گسترده ای از نیروهای مخالف دولت بود که مهمترین آن ها را گروه های بعثی و وابستگان به رژیم سابق عراق و همچنین برخی نیروهای عشایری مخالف حکومت شکل می دهند. بنابراین دولت اسلامی عراق گروهی منبعث شده از القاعده و در واقع شاخه عراقی القاعده هستند که با اقدامات تروریستی در عراق به دنبال ایجاد فتنه مذهبی و جنگ داخلی هستند. نکته ی مهم این است که آنچه باعث قدرت یابی دوباره فعالیت های گروه های تروریستی موسوم به دولت اسلامی عراق شد بحران سوریه بود. چند ماه پس از آغاز بحران سوریه، در اواخر سال ۲۰۱۱ م، گروه موسوم به جبهه النصره به سرکردگی ابو محمد الجولانی تشکیل شد و این گروه در سوریه که مورد حمایت گسترده برخی کشورهای منطقه ای قرار داشت، به حملات مسلحانه، جنایات وحشیانه و عملیات های تروریستی پرداخت. حقیقت این بود که ابوبکر البغدادی با اعزام تروریست های تحت فرمانش به سوریه، نخستین گام خود را برای تحقق رویایش برای فرامانروایی به سرزمین شام برداشته بود.

چرایی و چگونگی ظهور گروه تروریستی داعش

در طول چند سال گذشته پدیده داعش محور رویدادهای جهانی از جمله منطقه استراتژیک خاورمیانه بوده است. بررسی سیستماتیک آن بر مبنای یک متدولوژی علمی برای مهار و کنترل این گروه تروریستی از ملزومات و ضروریات محافل سیاسی و آکادمیک بین المللی می باشد. داعش قدیمی ترین تشکیلات در بین همه گروه های مسلح برجسته در سوریه و در منطقه است. ریشه های تشکیل آن به سال ۲۰۰۴ م باز می گردد. گروه تروریستی دولت اسلامی عراق و شام در حال حاضر فعال ترین و تندرو ترین گروه تکفیری فعال در منطقه سوریه و عراق به شمار می رود.

داعش گروه مسلحی است که با تفکرات افراطی^۱ تکفیری در طیف سلفی های جهادی و تروریستی، در تلاش بود در سوریه و اکنون در عراق خلافت اسلامی ایجاد کند. این گروه در ۱۵ اکتبر ۲۰۰۶ و پس از نشست شماری از گروه های مسلح در عراق شکل گرفت در این نشست ابوعمر بغدادی به عنوان سرکرده آن تعیین شد. این گروه از زمان تشکیل در سال ۲۰۰۶ عملیات و حملات تروریستی بسیار را در عراق برعهده گرفت. پس از هلاکت ابوعمر بغدادی در ۲۰۱۰/۰۴/۱۹ ابوبکر بغدادی به عنوان جایگزین وی معرفی شد. با این توصیف ظهور داعش را می توان در دو حوزه علل دوردست و علل نزدیک مورد بررسی قرار داد:

علل دور دست

بستر ظهور تفکر سلفی در کشورهای عرب به واسطه شرایط محیطی و جهل فرهنگی به مراتب از سایر نقاط بیشتر بوده و نیاکان اعراب یعنی در گذشته دور، از بنیان گذاران اندیشه های مخرب سلفی گری بوده اند که از همان دوران صدر اسلام با ظهور گروهی به نام خوارج آغاز شده و به صورت مختلف ادامه یافت.

تاریخ ظهور سلفیه را می توان به سه دوره تقسیم نمود:

دوره اول از قرن سوم با بر آمدن افرادی مانند احمد بن حنبل با چرخشی تند به سوی بدوی سازی حرکت کرد و با نفی گفتمان کلامی به ظاهر آیات و احادیث تأکید می شد. این دوران تا قرن ۸ قمری ادامه داشت تا اینکه در اوایل این قرن ابن تیمیه از عالمان حنبلی دمشقی و فردی سر سخت در اندیشه های اعتقادی خود با نوشتن مطالبی در برابر همه جهان اسلام قرار گرفت. این عملکرد او باعث شد تا افرادی به گرد وی جمع شده و دامنه منازعات را به صحنه های سیاسی و اجتماعی بکشانند. موج سوم در قرن ۱۲ و ۱۳ در اندیشه فردی به نام عبدالوهاب با گرایش حنبلی ظاهر شد. وی در کوتاه مدت با جماعت محمد بن سعود توانست اندیشه سلفی گری را در عربستان رواج داده و به سرعت آن را گسترش دهد.

در قرن ۱۴ نکته ی جدیدی که به نگرش سلفی افزوده شد اجرای احکام اسلام با استفاده از زور و به کار گیری شمشیر است. این جریان تنها راه استقرار اندیشه سلفی و سنت را پیکار نظامی تلقی می کردند که برای اولین بار در جریان تحولات افغانستان در مبارزه با حاکمیت نظام کمونیستی در این کشور ظاهر شد که در محور آن گروهی به نام طالبان قرار گرفت. ناکامی طالبان در افغانستان و شکست این جریان در حفظ کرسی قدرت، گروه نظامی القاعده را با نگرشی فرامیلتی در بین اندیشه های سلفی نمایان ساخت. القاعده با حضور در عراق و برخی کشورهای اسلامی کوی سبقت را در میدان رقابت از طالبان گرفت که این امر در پی کشته شدن ملا عمر نمود بیشتری یافت. حمایت القاعده از گروه های تکفیری در عراق و همزمان در سوریه که با تحولات این دو کشور همراه شده بود، در نهایت زمینه ساز ظهور گروهی به نام داعش گردید.

علل نزدیک

پیروزی انقلاب اسلامی و برچیده شدن منافع کشورهای سلطه گر با محوریت آمریکا باعث شد تا بخشی از سمت و سوی تهدید علیه انقلاب اسلامی ایران به سمت استفاده از اندیشه های متحجرانه برخی از فرقه های اسلامی متمرکز شود. ظهور و خلق اندیشه های جدید که با عنوان بنیاد گرایی اسلامی از سوی غرب نامیده شده بود، زمینه سازی برای ظهور اندیشه های جدید اسلامی توسط گروه های اسلامی سلفی شد و غرب به طور مستقیم و یا غیر مستقیم در حمایت از آن ها با هدف مقابله با انقلاب اسلامی بهره گرفت.

طالبان اولین گروهی بود که با قامتی جدید در بین گروه های سلفی با حمایت آمریکا و عربستان پایه گذاری شد. اگر چه در مرحله نخست با هدف مقابله با کمونیست و صدور انقلاب اسلامی ایران در افغانستان اقدامات مسلحانه خود را شکل داد، اما در کوتاه مدت به قدرت اول در افغانستان تبدیل شد و به رواج تفکر سلفی پرداخت. حمایت عربستان از این گروه، زمینه ساز اوج گیری تفکر سلفی در منطقه شد و به تدریج با تشکیل گروه القاعده این اقدام ماهیتی فراملی گرفت و در سایر کشورها به تشکیل گروه های همسو با تفکر طالبانی و القاعده انجامید. حادثه ۱۱ سپتامبر در آمریکا شرایط جدیدی را در منطقه حاکم ساخت. حمله آمریکا به عراق و افغانستان گام دیگری در سرعت بخشیدن به گسترش تفکر سلفی گری بود.

گروه های سلفی که تحت شرایط جدید، اندیشه های سکولاریستی غرب و حامیان آن را بر نمی تابیدند، با تشکیل گروه های مسلح دست به اقدامات نظامی زده و با حمله به منافع آمریکا و هم پیمانان این کشور تهدیدی جدی علیه غرب را شکل دادند که در محور این جریان القاعده قرار داشت. خروج آمریکا از عراق و واگذاری قدرت به دولت جدید شیعی در این کشور زمینه ساز دیگری برای تشدید اقدامات گروه های سلفی در عراق شد. ضعف دولت مرکزی در برقراری امنیت در اقصی نقاط کشور از یکسو و کم توجهی

دولت شیعی عراق به اهل سنت باعث تشدید نارضایتی ها و اعتراضات عمومی در عملکرد دولت عراق شد. تحولات سوریه بهترین فرصت برای گروه های سلفی بود که با حضور در این کشور قدرت خود را به منصفه ظهور برسانند.

در مجموع می توان مهمترین علل نزدیک و تسریع کننده در ظهور داعش را در مواردی چون تغییر شرایط محیطی ناشی از خروج آمریکا از این کشور، کم توجهی دولت مرکزی به مناطق سنی نشین عراق، شکست اهل سنت در انتخابات مجلس عراق نام برد. گروهک تروریستی داعش بر اساس اندیشه های سلفی خود در بحث اعتقادی شیعه و حتی اهل سنت را هدف قرار داده و تلاش خود را برای مقابله با این اندیشه به کار گرفته است. این گروه در تلاش برای رسیدن به اهداف، سناریوی فرسایشی کردن جنگ با شیعه و اهل سنت را با جدیت تمام در سه گام دنبال می کند.

گام اول: بحران سازی در عراق

گروهک داعش در اولین اقدام در مارس ۲۰۱۳ شهر رقه را تحت واپایش خود گرفت این شهر اولین مرکز استانی بود که به دست شورشیان افتاد. در ژانویه ۲۰۱۴ (دی ماه ۱۳۹۲) با بهره گیری از اختلافات بین اقلیت سنی و دولت تحت رهبری شیعیان این کشور واپایش شهر سنی نشین فلوجه در استان غربی انبار را در اختیار گرفت و مناطقی از شمال شرق عراق در نزدیک مرزهای ترکیه و سوریه را به اشغال خود در آورد. حرکت ضد شیعی و شروع اقدامات تروریستی خشن و غیر انسانی علیه حامیان دولت و مردم بی دفاع عراق باعث شد تا بقایای حزب بعث و طرفداران صدام نیز در پی انتقام گیری از دولت در پیوند با داعش در کنار این گروه قرار گرفته و تحركات نظامی داعش^۱ بعثی را شکل داده و عراق را وارد بحران سیاسی و اجتماعی نمایند.

گام دوم: سازمان دهی نیرو ها

گروهک داعش همزمان با رواج تفکرات تکفیری و در پی افزایش اعتراضات اهل سنت نسبت به عملکرد دولت مرکزی، کار جذب نیرو را برای اجرای گسترش اقدامات نظامی در عراق مورد توجه قرار داد.

نیروهای پیوسته به این گروهک را چند طیف تشکیل می دهند.

۱^۰ جوانان عرب سنی، ساکن در مناطق عشیره ای عراق.

۲^۰ اهل سنت عرب ساکن در استان های نینوا، الانبار و صلاح الدین که در اعتراض به عملکرد دولت شیعی عراق و احساس کم توجهی دولت به این مناطق و اهل سنت گرایش به سمت داعش پیدا کرده اند.

۳^۰ عناصر سابق حزب بعث عراق که در انتقام از شرایط موجود و خروج از اریکه قدرت، همکاری با داعش را در دستور کار قرار داده اند.

گروهک تروریستی داعش با ساماندهی این افراد که تعداد آن ها در حدود ده هزار نفر برآورد شده است نیروهای خود را در مناطق مختلف خاک عراق با تأکید بر مناطق سنی نشین ساماندهی کرده است. افزایش تعدد نیرو گام موثری برای گسترش اقدامات نظامی به سایر مناطق عراق بود که داعش با گسترش روز افزون آن در مناطق سنی نشین و عشیره ای عراق در دستور کار قرار داد.

گام سوم: تشکیل حکومت اسلامی

اظهارات بعدی در نماز جمعه تیر ماه ۹۳ موصل حاکی از آن است که گروه با این احساس که در گذر از مرحله اول و دوم موفق بوده و با ارائه دیدگاه های نظری و اقدام نظامی موقعیت خود را از طریق طرح استقرار حکومت اسلامی با مرکزیت عراق به اثبات برساند. داعش اعتقاد دارد برای رسیدن به اهداف خود و عملی نمودن احکام شریعت باید تکلیف کشورهای همسایه عراق شامل سوریه، اردن و عراق را مشخص نماید: گام اول جلب نظر اهل سنت سوریه، گام دوم سرنگونی دولت سکولار حاکم بر اردن و گام سوم تعیین تکلیف نظام شیعی حاکم بر ایران است. تلاش داعش در گام اول که سرنگونی نظام حاکم بر سوریه بود با بروز اختلافات بین گروه های مخالف و انحصار طلبی داعش بعد از مدت کوتاهی با شکست همراه شد.

دومین گام نگاه به اردن است. داعش اعتقاد دارد دولت اردن به دلیل ماهیت سکولاریستی خود، گرایش به رژیم اشغال گر قدس داشته و به دلیل کوتاهی در برخورد با این رژیم باید تعیین تکلیف شده و امیدی در این منطقه از داعش منسوب گردد. سومین گام داعش تعیین تکلیف ایران به عنوان قطب شیعه است. نگاه داعش به شیعه حاکی از آن است که این گروه، ایران را به عنوان هسته اصلی و محوری شیعه مورد هدف قرار داده و اعتقاد دارد باید به سمت هسته حرکت کرد. احساس داعش بر این است که ایران به لحاظ تأثیر گذاری بر منطقه و حتی کشورهای عرب مانع بزرگ گروه برای اجرای احکام اسلامی است.

مبانی فکری و اندیشه های اعتقادی

داعش یک گروه تروریستی به معنای سازمانی نیست بلکه یک جنبش و دارای ایده و تفکر است و بنیان های فکری دارند و محصول تحولات تاریخی، رفتار دولت های داخل منطقه و تحولات اجتماعی است. اندیشه های گروه تروریستی داعش بر گرفته از همان اندیشه های سلفی القاعده است؛ با این تفاوت که به مراتب رادیکال تر از القاعده اهداف خود را دنبال می کند. سلفیه خود را پیرو صالح یعنی پیشینیان نیکو کردار معرفی کرده و به برتری کامل وحی بر عقل اعتقاد دارند. این جریان هر نوع کارکرد برای حضور زن در اجتماع را منع کرده و معتقد است زن باید در خدمت شوهر باشد. اندیشه سیاسی سلفی ریشه در آراء خوارج، حنابله و وهابیت دارد. از نگاه داعش زمین عرصه ی تحقق و اجرای احکام خداوند است و این احکام در سیره سلف پیامبر (ص) ضبط شده است. از این رو هر گونه اجتهادی بدعت و هر شجاعتی شرک است.

داعش بر مبنای تفکرات خود ساخته تشکیلاتی، تلاش دارد تا ارزش های تکفیری مورد نظر خود را به عنوان هنجار دینی در عراق و شام حاکم کند. کافر بودن شیعه، تأکید بر استفاده از شمشیر برای اجرای عدالت، بخش دیگری از مهمترین مبانی فکری این گروه را تشکیل می دهد. در حالی که خوارج افزون بر جزم گرایی با اقدام خشن و نظامی شکم پاره می کردند. حنبلی ها به ظواهر قرآن و سنت توجه داشته و وهابیت که ساخته عصر جدید است با همان نگرش خوارجی و حنبلی به شدت افکار و اندیشه های شیعی را مورد حمله قرار گرفته و ضمن رد اندیشه های عقلی و فلسفی، شیعه را مشرک قلمداد می کند. طالبان، القاعده و داعش محصول فکری هر ۳ تفکر است که در چند دهه اخیر ظهور یافته و تلاش هر ۳ بر استقرار همان مبانی فکری سلفی از طریق شمشیر است. در واقع این ۳ گروه مدعی هستند که تنها با شمشیر می توان به عصر طلایی اسلام باز گشت. و هر ۳ شیعه را مشرک و مهدور الدم می نامند.

به لحاظ اعتقادی این گروه معتقد به سلفیسم است. این دیدگاه جزء اعتقادات سنی مذهب به شمار می رود اما در قالب هیچ یک از چهار فرقه سنی قرار نمی گیرد. خشونت هسته اصلی این حرکت را تشکیل می دهد به گونه ای که هر چیزی خارج از اعتقادات سلفی را کفر بر شمرده و با آن به مبارزه بر می خیزند و کشتن کافران را مجاهدت فی سبیل اله می دانند. مبانی فکری سلفیان و داعش را می توان بر اساس چهار محور هستی شناسی، معرفت شناسی، روش شناسی و معنا شناسی مورد تحلیل قرار داد. در خصوص هستی شناسی داعش قائل به مجردات نیست و حتی خداوند را دارای جسم می دانند که در روز قیامت قابل مشاهده خواهد بود. از این رو روح انسان نیز همانند جسم انسان است و چیزی خارج از حس و مشاهده وجود ندارند. آن ها بر این باور هستند که در جهان آخرت خداوند را با چشم سر ببینند.

در حوزه معرفت شناسی عقاید داعش بر نقل توجه دارد و عقل را فاقد قدرت شناخت می دانند و در عوض بایستی به کلام قرآن، احادیث و اجماع صحابه بدون اجتهاد توجه کرد. به عقیده آنان عقل، انسان را از راه رسیدن به سعادت باز می دارد و باعث گمراهی و تباهی می گردد و لذا هر آن چه که در برابر نقل قرار دارد و یا توسط آن توجیه نشده است را کنار می نهند. و آن را جلوه ای جهل می پندارند.

در باب معنا شناسی، داعش به ظاهر گرایی توجه دارد و هر گونه تأویل را باطل می داند به گونه ای که بر این باور هستند که هر آن چه در ظاهر آمده است در نقل صحیح است و واقعیتی در عالم غیب دارد.

در مورد روش شناسی داعش بر این باور است که فهم سلف تنها مهم است و هر آن چه آنان بیان داشتند مورد توجه قرار می دهند چرا که تنها فهم سلف است که اعتبار دارد و دیگر فهم ها مثل فیلسوفان جهل است و کفر.

حامیان گروه تروریستی داعش

گروه داعش از بی رحم ترین تروریست های حاضر در سوریه و عراق می باشد. گستردگی پشتیبانی و کمک های مالی و تسلیحاتی که با آغاز جنگ در سوریه برای نیروهای معارض فراهم شده است، منازعات را میان گروه های مسلح برای کسب سلطه و افزایش سهم از حمایت ها تشدید نموده است. با وجود اعلام برائت حامیان گروه های مسلح از داعش، منابع حمایتی و کمک ها همچنان به دست آن ها می رسد این کمک ها در قالب حمایت های مالی، تسلیحاتی، اطلاعاتی و آموزشی و ... از سوی کشورهای همچون آمریکا، فرانسه و ... تأمین می شود.

اگر اقدامات تروریستی در ۱۱ سپتامبر را بررسی کنیم خواهیم دانست که این امری از پیش تعیین شده بود تا حکومت بوش پسر بتواند به مقاصد خویش برسد پس بدین ترتیب می توان پی برد که آمریکا برای چه مقاصدی به خاورمیانه سرازیر شده است که بعدها با عنوان طرح خاورمیانه بزرگ مطرح شده است. آمریکا با حضور در افغانستان به بهانه نابود کردن شبکه القاعده بار دیگر جای پای خود را در این منطقه محکم کرد مسئله ای که در دهه های قبل بارها به کرات اتفاق افتاده، حضور در منطقه به بهانه جنگ ایران و عراق، جنگ نفت (خلیج فارس) با حضور در خلیج فارس و ... از نمونه های بارز حضور این کشور در منطقه است. در چند سال گذشته داعش از حامیان غربی خود و به ویژه آمریکا سلاح و تجهیزات بسیار پیشرفته ای دریافت کرده است که این سلاح ها به عراق منتقل شده اند.

عناصر گروه داعش از بی رحم ترین، تروریست های حاضر در سوریه و عراق هستند که به حملات وحشیانه خود در عراق و سوریه ادامه می دهد حملاتی که هدف آن ایجاد رعب و وحشت و اشغال شهرهای مختلف عراق در راستای اهداف کلان ایالات متحده آمریکا و هم پیمانانش است. پس از ۱۱ سپتامبر، آمریکا با مطرح کردن خطر جدی تروریسم، درصدد برآمد خلاء ناشی از فقدان ایدئولوژی کمونیسم را با تهدید تروریسم جبران کند و از این طریق به اهداف و امیال توسعه طلبانه خود در دیگر کشورها مشروعیت بخشد. یکی از مهمترین مصادیق نقض حقوق بشر در سایر کشورها که به صورت مستقیم و غیر مستقیم توسط آمریکا هدایت می شود، نقش این کشور در شکل گیری گروه های تروریستی و پس حمایت از آنان در راستای منافع و اهداف آمریکا در سایر مناطق جهان است. مدت ها است این موضوع روشن شد که دو گروه اصلی معارض در سوریه یعنی داعش و جبهه در ارتباط نزدیک با گروه القاعده هستند که مورد حمایت آمریکا نیز می باشند. یکی از دلایل حمایت آمریکا از تروریسم در سوریه این است که این موضوع استراتژیک یعنی سوریه که مانع تسلط مطلق غرب بر جهان عرب است و برای اسرائیل خطر آفرین می باشد از بین برود. به عبارت دیگر آمریکا و هم پیمانانش در نهمان با این گروه ها احساس نزدیکی می کنند و ترس اصلی آن ها از مقاومت است. اما اینکه چرا آمریکا اکنون پس از گذشت ۴۰ سال از حضور نظام ضد اسرائیلی در سوریه به این فکر افتاده است باید گفت: یکی از دلایل آن همین پدیده بهار عربی است که سوریه نیز دچار آن شد و آمریکا از این فرصت استفاده کرد و حمله ای همه جانبه به این کشور را به طرق مختلف شروع کردند. مسئله دیگری که مورد اهمیت قرار دارد مسئله قدرت است. خاورمیانه به منطقه ای قدرتمند تبدیل شده است و غرب برای تسلط بر این منبع قدرت وارد این جنگ شد.

بسیاری از تحلیل گران معتقدند که گروه تروریستی داعش که اکنون به دغدغه غربی ها تبدیل شده، ساخته و پرداخته آمریکا و متحدان غربی و عربی این کشور بوده است و برای دامن زدن به بحران منطقه ای، تفرقه افکنی بین شیعه و سنی و مخدوش کردن چهره اسلام ایجاد شد. این که داعش دست پرورده آمریکا و متحدانش است از سوی مقامات آمریکایی نیز اعلام شده به طوری که در اظهارات معاون باراک اوباما رئیس جمهوری آمریکا گفته که داعش با حمایت مالی و تجهیزاتی متحدان ما ایجاد شده است. در همین راستا نوام چامسکی محقق و پژوهشگر سرشناس آمریکایی گفت که اشغال ده ساله خاک عراق از سوی نیروهای آمریکایی و انگلیسی منشأ پیدایش گروه تروریستی داعش در این کشور بوده است. زبان شناس و فعال سیاسی در مقر سازمان ملل گفت که

حمله و اشغال عراق توسط نیروهای آمریکایی و انگلیسی در سال ۲۰۰۳ که به از هم پاشیدگی شالوده های اجتماعی در این کشور شده در واقع اولین شعله های اختلافات فرقه ای را به وجود آورد. وی افزود همین اختلافات فرقه ای به تدریج زمینه را برای شکل گیری گرایش های افراطی در میان مسلمانان سنی عراق فراهم آورد و در نهایت به پیدایش گروه تروریستی داعش منتهی شد. مایکل فلین رئیس سابق آژانس اطلاعات دفاعی آمریکا نیز به طور بی سابقه و شفاف در گفتگو با شبکه الجزیره اعلام کرد: آمریکا عمدا در پیدایش و سرپرستی گروهک تروریستی داعش، جبهه النصره و شاخه تشکیلات القاعده در سرزمین شام و حمایت از آن ها علیه نظام سوریه نقش داشت. در نهایت می توان اینگونه ذکر کرد که گروهک آدمکش داعش با پول سعودی ها و سرپرستی و تسلیحات آمریکا شکل گرفت. بر کسی پوشیده نیست که هدف از شکل گیری داعش ایجاد آشوب و بلوا و بر هم زدن امنیت و ثبات در کشورهای عربی و اسلامی است.

نتیجه گیری

در پایان باید به این نکته اشاره کرد که از بین گروه های تروریستی که در چند سال اخیر، در منطقه خاورمیانه ظهور کرده اند، داعش یکی از پیچیده ترین گروه ها است که با وجود مقابله دولت و ارتش سوریه و تقابل در عراق همچنان در حال گسترش است. این گروه تروریستی که در واقع یک گروه نظامی - نمایشی است، برای تحقق اهداف بی شرمانه غرب در جهان اسلام تشکیل شده و تا کنون جنایت های بسیاری را در قبال مسلمانان که اکثریت قریب به اتفاقشان غیر نظامی بوده اند انجام داده است. عملکرد داعش مصداق فعل وارونه زدن است. قوانین سختگیرانه ای را دنبال می کند که هیچ ارتباطی با اسلام ناب محمدی ندارد. باید اذعان داشت که داعش خواستار برقراری دولت اسلامی سنی در مرز عراق و سوریه جایی بین کردستان و اراضی شیعه نشین است و حالا این امر به هر شکل ممکن باید صورت بگیرد.

گروه داعش یک باند آدم کشی است که همه اصول و ارزش های انسانی را زیر پا گذاشته است و غیر نظامیانی که تحت سلطه این گروه قرار می گیرند به کمک نیاز دارد، زیرا در دسرهای زیادی متحمل می شوند. در نهایت اینکه امروزه نمی توان مسائل و مشکلات منطقه از جمله معضل رشد و گسترش تروریسم را تنها در چارچوب منطقه ای حل و فصل کرد بلکه همه معتقدان به مبارزه با تروریسم و افراط گرایی در جهان باید برای مهار این پدیده شوم و خطرناک با یکدیگر همکاری نمایند.

(منابع در دفتر ماهنامه موجود میباشد)